

DIDAKTIKA VÝTVARNÉ VÝCHOVY

Osnova předmětu

- Dětský výtvarný projev jako východisko výtvarné výchovy (dispozice, ontogeneze).
 - Výchova uměním.
 - Vzdělávací program a proměny cílů výtvarného školení.
 - Školní vzdělávací programy.
 - Projektování výuky, struktura vyučovací lekce (cíl, námět, motivace, výtvarný problém, úkol, výtvarné prostředky).
 - Hodnocení ve výtvarné výchově, sebereflexe učitele.
-

Výtvarná lekce

- VÝCHODISKO: Výběr tématu (umění a kultura, společný zážitek, významná událost, související učivo jiné vzdělávací oblasti apod.)
- CO? Asociace – pojmy, které se stanou inspirací pro konkrétní náměty činností
- JAK? Přemýšlíme o výtvarné činnosti – jak budou děti výtvarně reagovat na námět
- PROČ? Činnost musí vycházet z učiva výtvarné výchovy (co se dítě naučí, jaká je „přidaná hodnota“ výtvarné činnosti – konkrétně pojmenovat)
-

Doporučené okruhy námětů činností:

Výtvarnou činností můžete např.:

A. reagovat na intenzivní zážitek spojený s uměním a kulturou nebo zprostředkovat žákům **dílo vybraného umělce – výtvarníka**.

B. zprostředkovat tvorbu, která je zacílena přímo na dítě (**kniha, film, hračky apod.**)

C. zprostředkovat **kulturní, uměleckou událost** či dílo spjaté s historií či tradicemi

(cesta k překonávání námětových stereotypů)

Doporučená struktura studijní přípravy na výuku

1/ Základní informace

Jméno studentky/studenta:

Téma vyučovací hodiny:

Jméno cvičícího učitele na praxi:

Ročník:

Předmět:

Délka vyučovací jednotky:

2/ Pedagogická část

Výukové cíle (vycházet z domén učiva):

Výtvarný problém:

Klíčové kompetence:

Mezipředmětové vztahy:

3/ Před výukou

Inspirace / výtvarné dílo /výtvarný sloh (zpracovat výchozí informace):

Pojmy: (vycházet z učiva, nikoli z námětu)

Technika:

Pomůcky:

4/ Výuka

Podrobný popis průběhu výuky:

- a. Motivace, úvod
- b. Hlavní část:
- c. Závěr, hodnocení (kritéria):

5/ Zhodnocení praxe

Reflexe praxe (sebereflexe):

Použité zdroje:

Fotodokumentace:

Uvažování výtvarného pedagoga nad výukou

V dnešní době učitelé projektují svou výuku do větších celků, jakými jsou výtvarné řady a projekty.

Tématem rozumíme silnou, jednotící myšlenku s mnoha významovými polohami. Je to vícevrstevný podnět s různými úrovněmi, které učitel a žáci odkrývají během edukačního procesu.

Téma zastřešuje tento celek, spojuje veškeré výtvarné činnosti po určité období, kdy trvá práce na řadě, projektu. Téma žáci pod pedagogickým vedením rozvíjejí v jednotlivých krocích. Ty jsou neseny dílčími „tématy“, kterým říkáme náměty.

Náměty řeší jednotící téma z rozličných úhlů. Vedou dané téma jedním z mnoha možných konkrétních směrů podle zaměření učitele, jeho zájmů a znalostí. Je vhodné do rozpracování tématu na jednotlivé náměty zapojit žáky. Ti mohou učitele přivést k promyšlení dalších jednotlivých námětů nebo mohou putování tématem zavést úplně jiným směrem, který pedagog sám neobjevil. Zapojení žáků do projektování celku znamená jejich větší motivaci k činnostem. Na učitele však klade nároky, protože reaguje na podněty žáků přípravou další vyučovací jednotky, kterou musí promyslet ve všech dále zmíněných bodech.

Motivem rozumíme pohled, jaký žák zvolí po zadání námětu výtvarné úlohy. Je to způsob, jakým se subjektivně s námětem vyrovnává. Každý námět by měl s sebou nést různé možnosti zpracování. Plochý, nesprávně zvolený námět (nebo striktní zadání jinak vhodného námětu) žákům předepisuje přesně, co mají dělat. Neumožňuje jim dostatečné ztotožnění s námětem a tvůrčí, s hledáním spojenou práci na něm. Více než autentická práce dětí je pak výsledek takové aktivity výpovědí o učiteli a jeho nápadu.

Ztvárnění každého dílčího motivu nese jiné sdělení o námětu a srovnání jednotlivých výpovědí je dalším tvůrčím prvkem v průběhu výtvarného vyučování. Dochází ke komunikaci mezi jednotlivými výpověďmi a k obohacení našeho pohledu na svět. Žák porovnává vlastní interpretaci námětu s ostatními ve skupině, zdůvodňuje vlastní podání a uvědomuje si existenci odlišných interpretací.

Výtvarný problém

Výtvarný problém představuje učební látku výtvarného charakteru, kterou si žák přirozeně osvojuje prostřednictvím motivačního námětu. Učitel sám se musí dobře orientovat v učivu, které je povinen podle vzdělávacího programu žákům předávat. Pak nebude pociťovat jako problém formulaci učební látky jednotlivých vyučovacích jednotek a spojení učiva s náměty. V zadání výtvarné úlohy nemusí být nutně výtvarné učivo formulováno (zvláště ne ve výuce mladších dětí). Není vhodné tlumočit ho žákům jazykem příslušných učebních dokumentů. Učitel by však měl být schopen učivo v příslušných pojmech formulovat, mimo jiné také proto, aby byl schopen obhájit svůj způsob projektování výuky.

Témata a náměty nejsou učivem, jsou tedy zaměnitelné. Učivo je však závazně stanoveno příslušným kurikulárním dokumentem (RVP ZV). Řídíme se tedy obsahem vzdělávací oblasti Umění a kultura.

Zdroj:

Šobáňová, P. (2006). *Kapitoly z didaktiky výtvarné výchovy*. Olomouc: UP.

Uvažování výtvarného pedagoga nad výukou

V dnešní době učitelé projektují svou výuku do větších celků, jakými jsou výtvarné řady a projekty.

Tématem rozumíme silnou, jednotící myšlenku s mnoha významovými polohami. Je to vícevrstevný podnět s různými úrovněmi, které učitel a žáci odkrývají během edukačního procesu.

Téma zastřešuje tento celek, spojuje veškeré výtvarné činnosti po určité období, kdy trvá práce na řadě, projektu. Téma žáci pod pedagogickým vedením rozvíjejí v jednotlivých krocích. Ty jsou neseny dílčími „tématy“, kterým říkáme náměty.

Náměty řeší jednotící téma z rozličných úhlů. Vedou dané téma jedním z mnoha možných konkrétních směrů podle zaměření učitele, jeho zájmů a znalostí. Je vhodné do rozpracování tématu na jednotlivé náměty zapojit žáky. Ti mohou učitele přivést k promýšlení dalších jednotlivých námětů nebo mohou putování tématem zavést úplně jiným směrem, který pedagog sám neobjevil. Zapojení žáků do projektování celku znamená jejich větší motivaci k činnostem. Na učitele však klade nároky,

protože reaguje na podněty žáků přípravou další vyučovací jednotky, kterou musí promyslet ve všech dále zmíněných bodech.

Motivem rozumíme pohled, jaký žák zvolí po zadání námětu výtvarné úlohy. Je to způsob, jakým se subjektivně s námětem vyrovnává. Každý námět by měl s sebou nést různé možnosti zpracování. Plochý, nesprávně zvolený námět (nebo striktní zadání jinak vhodného námětu) žákům předepíše přesně, co mají dělat. Neumožňuje jim dostatečné ztotožnění s námětem a tvůrčí, s hledáním spojenou práci na něm. Více než autentická práce dětí je pak výsledek takové aktivity výpovědi o učitel a jeho nápadu.

Ztvárnění každého dílčího motivu nese jiné sdělení o námětu a srovnání jednotlivých výpovědí je dalším tvůrčím prvkem v průběhu výtvarného vyučování. Dochází ke komunikaci mezi jednotlivými výpověďmi a k obohacení našeho pohledu na svět. Žák porovnává vlastní interpretaci námětu s ostatními ve skupině, zdůvodňuje vlastní podání a uvědomuje si existenci odlišných interpretací.

Výtvarný problém

Výtvarný problém představuje učební látku výtvarného charakteru, kterou si žák přirozeně osvojuje prostřednictvím motivačního námětu. Učitel sám se musí dobře orientovat v učivu, které je povinen podle osnov žákům předávat. Pak nebude pociťovat jako problém formulaci učební látky jednotlivých vyučovacích jednotek a spojení učiva s náměty. V zadání výtvarné úlohy nemusí být nutně výtvarné učivo formulováno (zvláště ne ve výuce mladších dětí). Není vhodné tlumočit ho žákům jazykem příslušných učebních dokumentů. Učitel by však měl být schopen učivo v příslušných pojmech formulovat, mimo jiné také proto, aby byl schopen obhájit svůj způsob projektování výuky.

Témata a náměty nejsou učivem, jsou tedy zaměnitelné. Učivo je však závazně stanoveno příslušným kurikulárním dokumentem (RVP ZV). Řídíme se tedy obsahem vzdělávací oblasti Umění a kultura.

Zdroj:

Šobáňová, P. (2006). *Kapitoly z didaktiky výtvarné výchovy*. Olomouc: UP.